

Fortellinger fra dusjen

Fortellinger fra dusjen er en kort dokumentar om ungdoms opplevelser i skoledusjer og garderobes over hele Norge. Filmen gir oss et innblikk i hva det i dag vil si å være ung og eksponert foran klassekamerater. Dekker du hårete ben - eller eier du det? Er parfyme nok til å skjule lukten av svette? Hvilke hensyn føler du på hvis du er homofil eller trans? Unge tenåringer beskriver hvordan de erter hverandre og støtter hverandre - og hvordan et blikk eller en kommentar kan gjøre dagen din eller ødelegge året ditt.

Historiene deres skaper et bilde av en kompleks tid i unge menneskers liv, hvor garderoben er et episenter for både glede og skam. (Denne filmomtalen er utarbeidet av filmens distributør, men er noe bearbeidet av undertegnede.)

Se filmens [trailer](#).

Filmens [offisielle webside](#).

EGNETHET I SKOLEN

Filmen kategoriseres i sjangeren dokumentar, og varer i 25 minutter. All tale er på norsk; vi hører et rikt utvalg ulike dialekter. Med tanke på filmens formspråk og at alle intervjuobjektene vi møter er tenåringer, vil denne filmen i skolesammenheng passe best til bruk på ungdomstrinnene og i videregående.

Det faglige arbeidet knyttet til visningen av "Fortellinger fra dusjen" vil kunne bidra til å nå flere av lærerplanens ulike kompetansemål, ikke minst i fagene norsk (språk/kommunikasjon), naturfag (kropp og sinn), kroppsøving (holdninger til egen kropp), samfunnsfag (individ og samfunn) og KRLE (etikk/moral). Les mer her: <https://sokeresultat.udir.no/finn-lareplan.html>

Fra høsten 2020 er nye læreplaner introdusert gjennom Fagfornyelsen. Her er tre tverrfaglige temaer viet mye plass: Demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling - og folkehelse og livsmestring. Filmer som "Fortellinger fra dusjen" vil kunne egne seg spesielt godt til bruk opp mot sistnevnte tema. Les mer her: <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/folkehelse-og-livsmestring/?lang=nob>

OPPGAVESAMLING

Oppgavene under kommer ikke i en bestemt rekkefølge. Disse kan ulike faglærere og elever selv velge blant for å rette fagutbyttet dit man ønsker. Merk: Det er ikke tenkt at det skal jobbes med samtlige oppgaver. Hver enkelt lærer må gjerne, med utgangspunkt i egen elevgruppe, vurdere (og eventuelt korrigere) de ulike oppgavers vanskelighetsnivå og formuleringer. Velg også selv om besvarelsene skal skje skriftlig eller muntlig, og hvorvidt elevene skal jobbe individuelt eller i grupper. Mange av oppgavene passer også godt til klasse-/gruppediskusjon.

Flere av spørsmålene/oppgavene kan nødvendigvis ikke besvares ut fra informasjon fra filmen alene. Å i tillegg gi elevene tilgang til internett og ulike oppslagsverk vil være avgjørende. Langt fra alle spørsmål vil ha klare fasitsvar. Noen av spørsmålene/oppgavene henspiller på mindre fremtredende – men viktige – elementer i handlingen. Det bør derfor ikke være for stor avstand i tid mellom forarbeid, visning og etterarbeid.

A: FOLKEHELSE OG LIVSMESTRING

Folkehelse og livsmestring er et av de tre tverrfaglige målene nedfelt i læreplanverkets overordnede del (Kunnskapsløftet/KL20). De fleste av de følgende spørsmål og oppgaver vil kunne følges opp i flere enn kun én faglig sammenheng, så det er ikke avgjørende om læreren i rommet er norsk-, naturfag- eller kroppsøvingslærer, eksempelvis. Imidlertid, vurder om det er hensiktsmessig om skolens helsesykepleier deltar på filmvisningen og etterarbeidet.

Kroppspress:

Det er sagt og skrevet mye om at det stadig blir mer og mer kroppspress i samfunnet vårt, ikke minst blant ungdom. Kroppspress skaper usikkerhet og frykt.

1) Det er en kulturendring at skolene går fra å bygge fellesdusjer til det å sette opp separate båser – for skjermes elevenes privatliv. Er dette riktig vei å gå? Betyr det at man vil bli mindre erfarne med å se at menneskekropper, på hvert sitt naturlige vis, kan se forskjellige ut? Eller er det en god ting å avvikle fellesdusjene på skoler med tanke på at så mange unge mennesker, før som nå, har følt på ulike former for ubehag i en fellesdusj? Snakk sammen om dette.

2) Hva kan en selv gjøre for å beskytte seg mot kroppspress? Skriv ned noen tips og råd, og samarbeid i klassen om å lage en liste med fem fine måter å tenke på, som kan hjelpe mot kroppspress.

Filmstudieark

Forfatter: Per Olav Heimstad

Klassetrinn: [8. - 9. trinn, 10. trinn, Videregående]

Fag: Norsk, Samfunnsfag, Naturfag, Kroppsøving, KRLE-faget

Tema: Filosofi og etikk, Helse, Identitet og kjønn, Individ/gruppe, Mobbing, Naturfag, Omsorg, Oppvekst/familie, Seksualitet, Respekt, Samfunn og individ, Tenår/skole og Seksualitet

Fakta

Nasjonalitet: Ukjent

Distribusjon: Uavhengig distribusjon

3) I filmen forteller jenter om at de føler seg ukomfortable og flauere hvis det synes at de ikke har barbert bort uønsket hårvekst på kroppen. Hva kan være årsaken til at jenter føler at de må barbere bort kroppshår? Er ikke kroppshår naturlig? Hva er kan være grunnen til at det er blitt så alminnelig at mange jenter og damer barberer bort hår i armhulene, skrittet og på leggene; hva er hensikten? Snakk sammen om hva dere synes om dette. Hvorfor er det blitt sånn, tror dere, og er dette noe som bør endres?

4) Det er ikke uvanlig at man ser nakne kropp på film, og mange ser også mye nakenhet på porno. Vil dette gi et fornuftig syn på hvordan en naken kropp ser ut? Hvis man kun ser "filmversjoner" av nakne kropp, kropp til utvalgte skuespillere, hvordan vil dette kunne påvirke hvordan man forholder seg til sin egen kropp? Diskuter dette, og se om dere ser sammenhenger mellom hva medier presenterer som en idealkropp, og hva man selv da kan føle på når man er avkledd foran andre i dusjen.

Pubertet, kjønn og identitet:

Ut fra filmen så skjønner vi at selv om mange elever er vante til å dusje sammen på barneskolen, så blir dette noe mange sluttet med det året man begynte på ungdomsskolen. Dette blir blant annet forklart med at man kommer i puberteten, og selv om man kjenner mange av de andre i garderoben fra før, så blir man utrygg fordi en selv og de rundt seg har kropp som forandrer seg mye i denne perioden. Man blir, til tross for at man egentlig kjenner hverandre, fremmede for hverandre.

1) Filmskaper Teresia Fant har bl.a. stått for både regi, manus og kameraarbeid ved tilblivelsen av denne filmen. I filmens pressemateriale stiller hun dette spørsmålet: Hva om hun selv hadde vokst opp uten erfaringer med felles dusjanlegg? Ville hun da ha vært like komfortabel som det hun opplever seg selv som i dag? Eller ville det, om hun vokste opp med separate dusjbåser på skolen sin, ha gitt henne et helt annet forhold til sin egen og andres nakne kropp? Snakk sammen om dette. Vil erfaringen med å vise frem din egne nakne kropp, sammen med andre nakne kropp, kunne gi deg en erfaring som kan være viktig for selvpplevelsen din i dag og senere i livet?

2) Gutte- og jentegarderobene kan ofte være det eneste stedet i løpet av en skoleuke hvor gutter bare kan være sammen med gutter og jenter bare kan være sammen med jenter, en stakket stund. Snakk sammen om hva som kan være bra ved at jenter og gutter kan være helt adskilte en gang i blant. Hvilke fordeler kan dette gi? Noen ulemper?

3) Samfunnet vårt i dag blir stadig mer og mer tolerant overfor mennesker som definerer seg selv som homoseksuelle, eller som har - det man kan kalle - en utradisjonell kjønnsidentitet. Imidlertid, uansett hvor åpent og aksepterende et samfunn kan være når det gjelder dette, kan det være utfordrende for noen som ikke definerer seg som heterofil gutt eller jente, å forholde seg til det å dele garderobe og dusj med medelever. Snakk sammen i klassen om hvordan en slik utfordring kan bli møtt på best mulig måte i ditt skolemiljø.

4) I filmen hører vi en homofil gutt fortelle om hvor vanskelig han synes det har vært å dele garderobe med heterofile gutter. Hvis du skulle ha gitt han et godt råd, hva ville det ha vært?

Mobbing og trakassering:

Ingenting er mer privat og sårbar enn sin egen, nakne kropp. Derfor er det dessverre vanlig at mobbere tyr til å sjikanere sine ofres kropp for å skade. De følgende fem oppgavene legger opp til individuell ettertanke, men kan også anvendes til felles samtale i klassen.

1) En av jentene i filmen forteller at hun en gang fant ut at det var blitt delt et filmopptak av henne fra jentegarderoben, på internett - og hun visste ikke engang hvordan opptaket så ut. Tenk deg til at det samme skjedde med deg. Hva ville du da ha følt - og gjort?

2) En av grunnene til at mange vegrer seg for å dusje i felles dusjanlegg, er frykten for å bli fotografert eller filmet. "Alle" har jo med seg en mobiltelefon med kamera. Er det straffbart å fotografere og filme andre, med eller uten klær? Bruk internett og finn ut av hva lovverket vårt sier om dette.

3) I filmen forteller en gutt at han i stedet for å si at han blir lei seg, når andre slenger sårende kommentarer, så forteller han dem heller at han blir irritert. Hvorfor tror du han har valgt denne strategien? Hva synes du om denne måten å respondere overfor mobbing på? Snakk sammen i grupper.

4) I filmen hører vi noen ungdommer unnskyldte mobbing. Det blir fortalt om at man i guttegarderoben ofte kommenterer at noen for eksempel er feit, men at man bare sier det "for artig", og at den som får høre det sier han ikke bryr seg. Hva hvis du var tilhører i en slik situasjon i din skolegarderobe, hva ville du da ha gjort og sagt?

5) Vi hører en jente si at hun en gang fikk en kommentar fra en annen jente på at hun var tykk. Etter det vegret hun seg for å vise frem kroppen sin flere ganger. Dette forteller oss at en eneste liten kommentar kan ødelegge selvbildet til et menneske for lang, lang tid. Tenk gjennom om du noen gang har gitt en slik kommentar til et annet menneske.

B: KREATIVE OPPGAVER

Denne kategorien søker å legge inn litt variasjon fra tradisjonell klasseromsundervisning, samt bidra til å "avdramatisere" garderobe-/dusjlokalene ved skolen din.

1) Garderobes og dusjanlegg har ofte en spesiell akustikk, en akustikk som kan gjøre lyden av sang mer fyldig og klangfull. Guttene og jentene i klassen kan øve inn hvert sitt lille korsang-repertoar, og etterpå invitere hverandre til en minikonsert i sine respektive garderobes.

2) Som et alternativ eller tillegg til forrige oppgave: Øv inn et dansenummer – og inviter hverandre til fremføring i garderobene. (Man kan også fremføre dikt, rollespill, improvisasjonsteater og annet. Påkledd, vel å merke ...)

3) Matte: En hel del praktiske matteoppgaver kan legges til garderoben/dusjen. Ikke minst, om vegger og gulv har kvadratiske fliser, kan man regne på areal. Man kan også, ved hjelp av bøtter og annet måleutstyr, finne ut hvor store mengder vann som går med i løpet av en dusj.

C: DIVERSE

1) Musikken til "Fortellinger fra dusjen" er komponert av Nicolas Lehtola, en artist som fra før har mye erfaring med å lage filmmusikk. Hele filmens lydspor finner dere på Spotify ved å søke på "Fortellinger fra dusjen". Lytt til musikken på nytt, sammen, og diskuter hvorfor dere tror Lehtola valgte å skape musikken til filmen akkurat slik.

2) I filmen ser vi elever påpeke at dusjen på skolen sin ikke er godt nok vasket ren. Er dette en grunn til at elever ved din skole er skeptiske til å bruke dusjanlegget? Er det nok benker og knagger og så videre? Be elevrådsrepresentantene gå på befaring i garderobene/dusjene sammen med skolens ledelse. Snakk sammen om hva som eventuelt må utbedres for at dusjforholdene skal bli så gode som mulige.

3) Er det et krav i faget kroppsøving, ut fra kompetansemålene i læreplanen, at man behersker det å dusje etter gymtimene? Gymlærere vil kunne fortelle deg om fagområder hvor det er vanskelig å oppnå høy måloppnåelse uten en innsats som gjør deg svett. Betyr dette at du vil kunne få redusert gymkarakteren din om du holder tilbake innsatsen din for å unngå å bli så svett at du må dusje? Les her: <https://www.udir.no/lk20/kro01-05/kompetansemaal-og-vurdering/kv185>

D: GENERELLE FILMSTUDIESPØRSMÅL

1) Hva handlet denne filmen om? Beskriv med bare noen få ord.

2) Hvilke ulike følelser ga filmopplevelsen deg? Gjorde noen av scenene i filmen deg glad? Ble du noen gang trist i løpet av handlingen? Flau? Sint? Fikk noe deg til å le? Gjorde noe deg bekymret? Følte du på noe tidspunkt ubehag? Reagerte andre i klassen på samme måte som deg? Snakk sammen om dette.

3) Hvorfor tror du de som har laget denne filmen hadde lyst til å fortelle akkurat denne historien?

4) Hva kjennetegner dokumentarfilmsjangeren? Ulikt fiksjonsfilm er ikke innholdet i dokumentarfilmer oppdiktet, men for å få filmformidlingen til å fungere, er de ulike film- og lydopptakene underlagt en bevisst regi fra filmskaperens side. Dette betyr at filmskaperne har valgt hva som skal være med i filmen, samt hva som skal utelates – og det valgte innhold er igjen satt sammen med bevisst bruk av klipp, musikk, dramaturgi etc. Akkurat som i spillefilmer har derfor filmskaperne mulighet til å påvirke deg som publikummer i en ønsket retning. Dokumentarfilmsjangeren krever derfor et kritisk publikum i større grad enn ved visning av en fiksjonsfilm. Kildekritikk er en øvelse som elever skal stifte erfaring med i skolen, så ved visning av dokumentarfilmer vil det være lurt å sette av tid til samtale rundt om det er elementer ved filmen som man opplever uriktig, tilslørt, påtvunget, vridd eller feilplassert. Fremstiller denne filmen en virkelighet som er troverdig, eller ikke?

Send gjerne respons på dette filmstudiearket til mail@pohphoto.com. Takk!

Per Olav Heimstad (f. 1973) er adjunkt og har undervist i ungdomsskolen siden 1999. Han driver også enmannsfirmaet POHphoto (pohphoto.com) hvor han bl.a. jobber som fotograf, film-/musikkannmelder, tegneserietegner, forfatter og statist/smårolleskuespiller. Han bor i Åsgårdstrand.